

Bude to bolet. Ani vyšší daně už rozpočet nezachrání, říká ekonom

idnes.cz/ekonomika/domaci/petr-sklenar-schodek-statniho-rozpocetu-deficit.A230303_164402_ekonomika_alis

6. března 2023

Petr Sklenář, hlavní ekonom J&T Banky. | foto: J&T Banka

Kde problém rozpočtu pramení?

Rozpočtový problém u nás vznikl několik let. Začátek lze najít někde v letech 2016, 2017, kdy se předchozí vláda chovala velmi levicově a rychle zvyšovala výdaje, které rostly rychleji než ekonomika.

Druhá vlna pak byl covid. Tehdy vláda opět zvýšila část výdajů, argumentovala reakcí na pandemii, ale ve velké míře šlo o sociální výdaje, které souvisely s tím, že v roce 2021 byly volby. Vláda tedy dál zvyšovala výdaje a navíc ještě došlo ke snížení daní (zrušení superhrubé mzdy, pozn. red.). Třetí vlna pak jde za současnou vládou, protože přidala nové výdaje a nesnažila se dostatečně řešit některé další rychle rostoucí výdaje

Šlo především o výdaje na důchody?

Přesně tak. Ty řeší až teď, daly se přitom řešit už v loňském roce. Celé to pak uzavírají výdaje na kompenzační programy, které vláda zavedla, aby mírnila dopady energetické krize na domácnosti i podniky.

Na svém Twitteru jste psal, že se „výdaje utrhly ze řetězu.“ Kde je tedy hlavní problém? Jsou to současné mimořádné výdaje, nebo výdaje, které stát vynakládá dlouhodobě?

Problém je v celkové situaci veřejných rozpočtů, ty totiž už byly ve výrazném schodku bez ohledu na kompenzace. I bez nich byly deficity kolem 300 až 350 miliard. Vláda k tomu nyní přidala ještě další. Část mimořádných výdajů mají platit některé mimořádné příjmy, které do rozpočtu přijdou během roku. Je ale vidět, a říkála to i Národní rozpočtová rada, že plánované příjmy vypadají výrazně nadhodnocené.

Únorový schodek státního rozpočtu je nejhlubší od vzniku ČR. Atakuje 120 miliard

Schodky jsou obrovské, ale není pochopitelné, že vláda v současné situaci musí výdaje zvyšovat?

Rozpočet má strukturální deficit, ten je bez ohledu na mimořádné výdaje nebo to, jak se daří ekonomice, a nachází se na úrovni kolem 250 miliard. To je ten problém. Že se přijímají mimořádná, dočasná opatření, je pochopitelné. Problém je, že tato mimořádná opatření ještě zesilují dlouhodobý problém, který se neřeší.

I kdyby se kompenzace ukončily, tak tu stejně nebudeme v přebytkovém rozpočtu. Problém s rozpočtem je tu dlouho a teď se na něj jen nabalují další problémy. Vláda za mimořádné výdaje skrývá dlouhodobý problém, který neřeší. Tím ho jen prohlubuje a jakoukoli další vládu bude tlačit k podstatně tvrdším opatřením, než která by se musela přijmout například před rokem.

Jedním z příjmů, kterým chce vláda uhradit některé mimořádné výdaje, je takzvaná windfall tax. Čekáte, že se státu povede vybrat tolik, kolik čeká? Data z bank totiž naznačují, že resort financí možná bude rád, pokud vybere vůbec něco.

Kritika byla od samého začátku. Očekávání, že by banky zaplatily přes windfall tax 33 miliard, neodpovídá realitě. Nám od začátku vychází, že výběr bude maximálně ve vyšších jednotkách miliard korun, ale zdá se, že to nebude ani to. I příjmy, které vláda očekává od energetického sektoru, jsou mírně řečeno optimistické.

Tvrdíte také, že tak vysoké státní výdaje dlouhodobě neufinancují žádné vyšší daně. Co má tedy vláda s rozpočtem dělat?

Když vláda říká, že musí vynakládat mimořádné výdaje, tak by některé jiné měla škrtnout. Těch cest ale může být víc, nemusí jít pouze o zvyšování daní. Může to být i tak, že na mimořádné výdaje bude hledat i jiné mimořádné příjmy. Mohla by se například vydat cestou privatizací svého majetku. Těch kompromisů je hodně. Problém ale je, že se neděje skoro nic.

Vláda intenzivně hledá 70 miliard, to nestačí?

Situaci to může zlepšit, ale problém to neřeší. Je totiž potřeba nastavit výhled pro následující čtyři, pět let. Bod jedna je provést některé škrty letos, na to by ale měla navázat snaha dělat takové kroky i v následujících letech.

Navíc teď má stát štěstí, že inflace zvyšuje příjmy z daní, ty rostou tempem kolem 11 procent. Opticky tak problém vypadá lépe, ale hrozí, že až nastane horší ekonomická situace, tak potíže narostou.

Na svém twitteru jste také uvedl, že by vláda měla zmrazit výdaje. Jak si to mám představit v praxi?

Vláda by například mohla oznámit škrty a zároveň určit výdajové stropy do následujících let a mohla by tak postupně prioritizovat, kam její výdaje půjdou. Škrty navíc může rozložit v čase. Problém tu nevznikl přes noc, je tedy jasné, že bude vyžadovat dlouhodobější řešení.

Česku hrozí řecký scénář, vlády budou utrácet dál, varuje ekonom Hampl

Je ale doba, kdy Evropu sužuje drahota a válka na jejím území, vhodnou dobou na takové škrty?

Paradoxně teď je to ta nejlepší poslední doba. Nyní máme nízkou míru nezaměstnanosti, nemáme tu kromě inflace větší strukturální problém. Může přijít recese a vláda bude muset škrtnout, protože nebude mít jinou možnost. Úspory by se hledaly hůř a budou bolestnější. Čím déle se nic neudělá, tím horší to bude.

Co by mohla vláda konkrétně škrtnout?

To je politické rozhodnutí, ale v čem dlouhodobě vynikáme, je, že tu poskytujeme ve velké míře dotace firmám, to je například něco, co by se dalo omezit.

Škrty budou vždy někoho bolet, ale nemůžeme mít všechno – vyšší výdaje na obranu, školství, sociální stát, důchody, dotace na zelenou transformaci, větší státní aparát současně všem zachovat předchozí standard.

Za co stát nyní utrácí nejvíc?

Nejrychleji rostoucí položkou jsou rozhodně sociální dávky a především důchody. Výdaje v únoru na ně vzrostly o 19 procent meziročně. To je číslo ještě před další inflační valorizací, která problém prohloubí. Vláda si zkrátka musí stanovit priority, nemůže mít všechno.

Myslíte si, že lidé vůbec vnímají, že vláda vynakládá daleko více peněz než dřív?

Schodek vznikal dlouhodobě, tedy nejde o výdaje na dočasnou pomoc. Naopak vznikl pocit, že stát a státní rozpočet má zachránit a zadotovat. Firmy se nepředhánějí v tom, jak zvládly těžkou situaci, ale předhánějí se v tom, jak to nezvládnou a potřebují státní dotaci. Všechny zachraňovat nemůžeme. Ztrácí se schopnost rozlišovat, co je opravdu vážný problém, který mají platit daně všech lidí a co je jen pěna dní či až záležitost osobní preference, kterou by nemělo dotovat zbylých deset milionů lidí. Jiná cesta, než přiškrtnout výdaje, se nyní nenabízí.

Co se stane, když vláda tento apel nevyslyší?

Když to neudělá teď, škrty budou muset být v budoucnu o to hlubší a bolestnější.

Autor: Sabina Ali

Témata: rozpočet, vláda, J&T Banka, Národní rozpočtová rada